

Rehekuu
10. päiv
2019

Nummör
20 (448)

Leht mass 0,50 €

UMƏ LEHT

VANA - VÖROMAA RAHVA UMƏN KEELN LEHT

Õkva Margit: opmisõs olõ-i kiäki ülearmo vana

Kae lk 2

Uma Lehe suur sügüsene jutu-võistlus om käümä lännü

Kae lk 2

Käsitümeistri Kaarsalu Pille esieräline sängütek

Kae lk 3

Vahtsõaastakuu 2020 Jaanuar						
Ispäiv	Tõsõpäiv	Koimapäiv	Netipäiv	Riidi	Puupäiv	Pühapäiv
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Telli saa tulõva aasta sainakallendrit. Võro instituut kõrraldas 2020. aastaga võro- ja eestikeelise sainakallendri tegemist. «Võromaal lätt aig jo kah võro muudu, olkõ sõs sääne kallendri kõik aig silmä all,» om kirjõ kallendri telmise teedüssen. Katskeeline sainakallendri om kinä krutskiliinõ kingitüs nii uman perren ku sõprü jaos, sammamuudu passis sääne kallendri häste asotusõ saina pääle. Telli saa kas üte vai kolmõ kuu kaemisõ kallendrit. Üte kuu kaemisõga kallendri mass 5 eurot ja kolmõ kuu kaemisõga 6 eurot. Valli saa mitmõ Vana-Võromaaaga köüdedü pildi vaihõl. Ligembät teedüst saa internetist aadrõsi umapuut.ee/meened/vorukeelne-kalender päält.

UL

Käu vahtsõ lõõdsamuusiga konkurss

Teppo Augusti lõõdsatalo om vällä kuulutanu vahtsõdõ lõõtspillilukõ konkursi «Ummamuudu lugu». Konkursilõ oodõtas traditsioonilidsõn lõõtspilli stiilin pillipallo.

Konkursiga tahtva kõrraldaja anda lõõdsalukõ tegijile võimalusõ uma loomingu näütämises ja saia vahtsõ lõõtspillireper-tuaari.

Konkursist ossa võtmisõs tulõ hindäst 25. rehekuus teedä anda. Ligembät teedüst saa kaia internetist aadrõssi lootsatalo.ee päält.

Uma Meki kohvikidõ ja restoraanõ nääl

Tulõva nädälil, 14.–20. rehekuuni peetas jälki Uma Meki kohvikidõ ja restoraanõ nädälit. Tuu tähendäs, et nädälil joosul pakva mitmõ Vana-Võromaa söögikotussõ Uma Meki märgiga kolmõ käügiga süüki. Sääne lõunõ- vai õdagusüük mass ütle süüjälle 17 eurot.

Kohvikidõ ja restoraanõ nädälil võtva ossa:

- Sulbi kohvik Sulbin,
 - kohvik-puut EloPärl Võrol,
 - Stedingu kohvik Võrol,
 - kohvik Suur Muna Haanin,
 - Mereia pubi Haanin,
 - Ööbikoru Villa restoraan
- Andreas Rõugõn,
• kodokohvik Tillu Põlvan,

- Kubija hotell-loodusspaa restoraan Võrol Kubijal,
 - Georgi hotelli restoran Postmark Võrol,
 - Veski pubi Antslan.
- Ligembät teedüst kohvikidõ ja restoraanõ nädälil kotsilõ saa kodolehe visitvoru.ee päält.

Võrol tulõ konvõrens arheoloogiast ja mõtsavellist

25.–26. rehekuul peetas Võro instituudin ja Vana-Võromaa kultuurikuan arheoloogiakonvõrens «Kalmunäio ja mõtsavelli». Arotõdas, kuimuudu and Võromaa matussidõ luiõ ja löüdmisõ uurminõ parõmbat tiidmist.

Konvõrensil astva üles Valgu Heiki, Lillaku Anu, Malve Martin, Kiudsoo Mauri, Pukkoneni Mari ja Undi Arnold. Konvõrensil tõsõl pääväl tetäs bussiga välläsõit Lükä punkri mano ja Vahtsõliina.

Ossavõtminõ om massulda, a kullõjal tulõ hinnäst kirja panda. Kava ja teedüs: wi.ee.

UL

Tenokiri

Tennä väega

Õkva süämele läts taa Võromaa vannu inemiisi festival «Kotost vällä». Kõik olf hää ja kimmäs, kõrraldaja omma vällä tiinnü süvä kummardusõ.

Eräle tahassi kittä linnapääd herrä Allast. Ärku kiä mõtõlgu, et ma meelütä vai propagandat taha tetä. A kuis tä mõistsõ mi

vannuga kõnõlda ja meist luku pitä, olõ es kipõngi uhkõ. Ja ku hään vormin tä olf: ku kellele-gi kasvai saali tagomastõ nukka vaia avvuhinda viiä, läts tä joosuga esi vanainemise mano. Taa tege süäme lämmäs, tulku süükü ku undsõnõ vai pümme.

VÄLJANDU ELLEN,
pensionär Võro vallast

Nopri talomeierei tege vallalõ vahtsõs tettü lehmälauda

RAHMANI JAN

Nopri talomeierei Misso kandin Kärinä külän om võnu hindäle tsihis naada tuutma Eesti kõgõ parõmba kvaliteediga piimä. Seo riidi tetäs Noprin pidolidsõlt valla vahtsõs tett lehmälaut, kohe puhtamba piimä saamisõs investeeriti 1,5 miljonni eurot. Taloperemiis Niilo Tiit nimmas vahtsõt lauta säitsmetärnifarmis.

«Piimä kvaliteedi jaos om tähtsäl eläjide hääolo ja tuud hindasõ üle ilma piimatärga kuvvõ kõgõ tähtsämäl näütäjä perrä. Nuu omma süük, vesi, valgus, õhk, rahu ja ruum. Ja mi säitsmes tärn om tuu, et meil om kõgõlõ miiskunnalõ antu selge ülesannõ tuuta Eesti kõgõ puhtambat piimä.» seletäs Niilo Tiit.

Puhas piim tähendäs, et halvu pisiläisi om piimä seen nii veidü ku võimalik. Tuujaos tulõ eläjit pitä, süütä, nüssä ja piimä hoita nii puhtana ku saa. «Tarvitaja jaos tuu tähendäs, et ku tä ost selget lehmäpiimä, sis tuu püsüs kavvõmb ku hariligu farmi piim. Ja ku mi kõgõ puhtamba piimä tuutmisõga olõmi toimõ saanu, saa tuust piimäst edesi ka parõmbat toodõ. Maailma

RAHMANI JANI PILT

Nopri taloperemiis Niilo Tiit valmistas ette vahtsõs tettü lauda pidolist vallategemist.

kõgõ parõmba piimatärga tuu jaos omgi vaia, et piim om esieräns hää.» kõnõlõs Niilo.

Nopri lehmälaut sai vahtsõs tegemise aigu kõgõ muudsamba juhtmisõ, perräkaemisõ ja timmise abimehe, tuu tähendäs automaatika. Pääle tuu tetti asju ka eläjide mugavambas olõmisõs: eläjä saiva vedrotava söödäpiirde ja kummimati jalgu ala. Robotidõ abiga käü ka kõik sitamajandus, mis om

Noprin virtsa pääl, egäsugumaidis tasõmidõ kaemisõ ja automaatsegamisega. «Söödäga majandamisõst nika ku sita põllu pääle viimise ettevalmistamisõni om Nopril kõik nii korgõl tasõmõl, ku nii väikul ettevõtõl maailman olla saa.» kitt Niilo Tiit.

Parhilla om Nopri lehmälaudan 220 lehmä, kotussit om 337 lehmä jaos. Plaan om kotussõ täüs saia ja uman meierein ka inämb tetä. Täambädsel aol

töödeldäs 2/3 piimäst esi, 1/3 müvväs Võro juustutüüstüsele. «Tsiht om esi rohkõmb tetä, et meil olõsi siin küläh rohkõmb tüüd ja põnovust ja lisaväärtüst. Lihtsäle edesikestmise kahus täambädsel pääväl ellojäämisvõimalust ei anna, esieräns noorõmbidõ inemiisi silmih, kellest olõnõs, kas maaettevõtlus ja söögitiitlemine läävä edesi vai ei.» löüd Nopri talo pere-miis.

Võro liinagaleriin saa nätä sepätüüd ja puuslikkõ

UL

Kandilõ kultuurimajan Võro liinagaleriin saa seo kuu kaia kattõ põnovat näütüst. Edimäse kõrra pääl omma välän Valtri Edgari puusligu ja kratimaali, a tõösõ kõrra galeriisaalin saa nätä Rõugõ sepä Reemanni Piitre näütüst sepistõduist tüüriistust ja muust sepätüüst.

Reemanni Piitre pand umist töiest näütüse kokko tuul puhul, et sai seo kuu alostusõn 50 aastakka vanas ja om 30 aastakka sepätüüd tennü. Lisas näütüsele sai kaasi vaihõlõ raamat «Kirvesepä», kon om är trükkit hulga pilte Reemanni tettüst sepätüüst. Raamadu nimi om sääne selle, et päämidselt tege Rõugõ sepp tüüriistu ja tuuperäst kuts tä hinnäst kirvõsepäs.

RAHMANI JANI PILT

Rõugõ sepp Reemanni Piitre näütüse vallategemisel.

Suur osa Reemanni näütü- sest omma timä tettü tüüriista. Nii löüd näütüesaina päält esi kuju ja suurusõga kirvit. Huvi- lidsõ saava edesi kaia ka tuud, midä üte vai tõösõ kirvõga

tetä saa. Tuujaos om egä kirvõ mano pantu QR-kuud, miä tege telefoniumanikulõ valla Youtube'i lingi, kon tüüriista pruuk- mist näüdatäs. Päält kirvidõ om Reemann

näütüesali toonu muid hindä tettüid tüüriistu, midä tarvitõdas päämidselt puutüü man. Ja viil om Rõugõ sepp säädü saina pääle mõnõ sepistõdu raamiga pildi umist töisist sepätüüst.

Valtri Edgari krati ja puusligu

Liinagalerii edimäse kõrra pääl saa kaia Valtri Edgari 13 kratimaali ja puuslikkõ, miä omma kunagi timä hindä käe all valmis ja kodomuro pääl kotussõ saanu. Suurõmb rahvas ei olõ naid kunstitõid varramba nännü.

Näütüse «Edgar Valteri kratimaagia» ja «Põõrismäe puuslike võim ja vägi» tetti valla kunstnigu 90. sünnüaastapäävä pidol Eesti Rahva Muusõumin süüküku keskel ja nääl ildamba jõudsõva neo Võrolõ.

Näütüisi saa kaia kooni rehekuu lõpuni.

Hüvä nõu

Maahaina võim.
Edimäne jago

Ma olõ maahainausku. Joba mu vanaimä ütöl, et kõik vägi ja võim tulõ luudusõst. Ja täl olõ õigus. Keväjäst sügüseni kasus ja häitses mi ümbre egäsugutsit puid ja puhmõ, hainu ja lille, midä saa kořada ja kuivada. Mõnõl lehti, tõisil jäl juuri vai häitsmit.

Olõ kõik uma elo mitmõ tõvõ kõrral maarohtõ tarvitanu. Keväjä varra nakka jo korjama ja nii kooni sügüseni vällä. Inämbält jaolt nä kõik iks umma minno avitanu, üts rohkõmb, tõnõ vähämb. Usku ma piät! Ku näide väke usku, sis avitasõ viil parõmbahe.

Muidoki, ku näütüses pümmesoolik valtas, sis tulõ iks arsti mano minnä, a vähämbide häti vasta saa ka maarohtõst äpi. Siski, ku mul latsõn pümmesoolik valuf, hoitsõ lämmind soolakotti kõtu pääl ja valu kattõgi är. Ei olõ seenimaani tagasi tulnu.

Mõnõ häitsme avitasõ iks väega häste, olõ hindä pääl är pruuvnu.

Saialill

Kõgõ parõmbas piä ma saialilli-tsäid. Üte kruusi kottalõ võta keskämäse luidatavve är kuivatuid häitsmit, panõ kiimä lännü vii sisse, sekä segi ja lasõ kaasõ all 5–10 minotit tõmmata. Juu nii paar kõrda päävän. Avitas väega häste kõigi mao- ja siitmişäti vasta.

Pähnhäitsme

Muidoki ei saa läbi ilma pähnhäitsmetsäid. Tii tuud sammamuutsa ja eelmist tsäid. Avitas häste külmehtüse kõrral. Kõrvaltoimõna aja häste higistämä ja vii neerõst vett vällä.

Kummõl

Ku um kõtt valla vai olõt kõtu är vinnütänü, avitas häste kummõlitsäi. Niisama sis, ku olõt midä halva söönü ja ossõndama ajas. Sis tulõ tsäid juvva ütējarge õkvalt mitu kruusitäu, kooni kergemb nakkas.

Viinalill (naistepuna)

Närvilidse olõmisõ ja herevüse vasta avitas häste viinalillitsäi. Tarvitõdas jälki är kuivatuid häitsmit. Taad tsäid või jo hummogu juvva, sis and terves pääväs hää rahuligu olõmisõ.

Vehverments

Õdagu, ku uni ei taha tulla vai ku um magamisõga hädä, tulõ juvva vehvermentsitsäid. Vehvermentsi kasus meil mitund sorti. Osa umma nõrgõmba ja osa kõvõmba toimõga. Harilikku ohkõsõmba lehega vehvermentsi või panda kruusi kotsilõ paar kesk-melissilõhnalist vehvermentsi üts luidatäu, selle et tä um vägevambä toimõga.

Lisas üte haina tsäile tetäs egäsugutsit mitmõ haina segusit, mis avitasõ esi häti kõrral. Järgmidsen osan panõgi kirja mõnõ retsepti.

URMI AILI

KABUNA KAILE PILT

Käsitümeistri Kaarsalu Pille istus nukadiivanil umakoedu kraaditeki pääl.

Eesti ilm üte sängüteki seen

KABUNA KAILE

Põlva küle all Puuri külän ütän majapidämisen saa perrerahvas, ku tahtminõ tulõ, käega kõkkõ nellä aastaagu kumpi ja näütüses varbidõga suvõn olla ja nõnaga samal aol keväjät nuhuta. Kuis tuu nii saa olla, tulõ lähkumbält valla seletä.

Ku käsitüühuvilinõ Kaarsalu Pille internetin triibulist, kraaditekis kutsutut tekki näkk, naksi täl näpo õkva süütmä, et tuu tulõs perrä tetä. Es jõvva tä esiki vahtõ aasta algust är uuta. Jaanipääväs 2018 olli langa kuun ja tüü naas pääle. Tuu tähendäs, et egä päiv tull keskpääväne kraat üles

kirota, sõs tuuga klapvat värmilang võtta ja 40 kruudikõist tekki mano heegeldä.

«Meil Eestin om temperatuuriskaala peris suur, tuuperäst olõ mul ütäs värm kolmõ kraadi pääle.» seletäs Kaarsalu Pille. Kokko olõ täl teki jaos 19 värmil puuvillast langa, a pruuki sai tä näist 17. Lätš nii, et minnev talv olõ küländ lämmi ja lillat, miä olõ krõpõ külmä jaos valmis pant, sai teki sisse kuta õigõ veidü.

Ku värme viil valla seletä, sis pümmeverrev tähistäs kõgõ palavambat aigu, ku kraadiklaas näütäs 30 lämmäkraati. Kõik rohilidsõ omma viil lämmäkraadi, sinakasrohiline märk null-kraadi mano jõudmist ja sinidse värmil tähistäs joba külmäkraatõ.

Meistri tunnistas, et peris

egä päiv tä teki man es ašata. Ku kraadinumõr kirän, sis sai perän perrä tetä. Kraat kirotõdi üles uma tarõ põhupuulsõ aknõ takast. Edimält tull tuud hoolõga meelen pitä, a perän kujosi õkva rutiin: raadiost tull keskpäävadse uudissõ ja olõgi aig kraadiklaasi kaia. «Ku minno es olõ koton, sis märkse kraadi üles mu imä.» nimmas Pille ka umma abilist.

Internetist saad mõtõd om pisokõsõ ka uma tahtmisõ perrä kobistõd. Pillel olõ vaia tekki nukadiivani pääle, ja et tuu sinnä pasnu, om tekk tetü kolmõst tükist. Ilmataadi tundõ aastatsõdõri seen, jaanipääväs jaanipääväni, and timä märk null-sammamuudu ku iinkujos olnu tekk. «Seo ei olõ näütüse jaos tettü, a iks tarvitamisõs,» julgustas Pille

külälit kaemisõ kõrval ummõtõ istma kah.

Käsitüühimo om veren

Käsitüü om Kaarsalu Pille jaos siski aoviidüs, mitte tüü. Ammõtõn om tä Põlva Pihlappu latsiaian, om sääl keelepesärühmä oppaja. Käsitüühuvi om tä saanu ku kinä perändüse imä kaudu vanaimä käest. «Opnu olõ toda, mis minno om huvitanu,» kõnõlõs Pille. «Vanaimä peepe jäivä saisma ja edimält olõ tuu süäme pääl.» Tämbädses om tä piili pääl egäsugutsit asju kudanu, muu hulgan rahvarõivavõid.

Huvi rahvarõividõ vasta tegüsi rahvatandsmisõ kõrvalt, miä om Kaarsalu Pille tõnõ aoviidüs. Pääle vüü kudamisõ opmist sai selges rahvarõiva-hammõ tegemine. Värskilt

Suvõmälehtüs: silmäillo täüs liin

URMI AILI

Käve põimukuul reisibürooga Lätin Ventspilsin ekskursioonil. Olli sääl ka innembä käünü, a seekõrd olõ liin jäl tõistmuudu säetü.

Ventspils om liin Läänemere veeren. Sääl om väkev satam, kon laaditas egäsugust kaup, ka naftat. Liinan om vähämbält 25 lehmäkuju. Sadaman om naftalehm ja muuli pääl madrus-lehm. Keskliinan om valgõ lehmäpreili, kes sais piigli iin ja imehteles hinnäst ja inemiisi. A kõgõ ilosamb olõ mu meelest lillilehm. Tä om neli miitret kõrgõ ja säidse miitret pikk. Egä aasta istutõdas tälle lilli esisugudsõ mustriga sälgä. Et lehm illos saassi, kulus egä kõrd kooni 10 000 lilli.

Egä maja iin, ka vannõ paneelmajjo man olliva lilli kasuma pantu. Hulga egäsugutsit roosipuhmõ, mis värve perrä paika säetü. Ja kõik uulidsa omma kivvest laotu, ka sõiduti.

Pallo om mõtõldu ka latsi

URMI AILI PILT

Suur lillilehm Ventspilsliinan.

pääle. Egäl puul olõ nätä latsi mänguplatsõ ja latsilõ tettüisi parkõ puhkamis- ja võimlõmisriistuga.

Kävemi ka Liivi ordu lossin, kon olõ pallo aoluulist kaemist ja kullõmist. Minno naas sääl huvitama lossi vanaaignõ aho-kütmine. Küteti ütte väega suurt ahjo edimädsõ kõrra pääl. Ahjo visati õigõ mitu üsätäüt puid. Ahol lakõ pääl es olõ,

olliva õnnõ kõrgõ saina. Suits lätš läbi mitmõ korrusõ kõrgõst korskast vällä. Mõtli, kas säänest ahjo saassi ka mi vanolõ paneelmajjolõ sisse säädä. Kae ku pallo hoiassi kokko, ku õnnõ nädälin kõrra vai kats kütämä piässi.

A Ventspils om illos. Eski tahassi ellä säändsõ liinan, kon inemiisi hääs nii pallo är tetäs ja nii pallo silmäillo nätä om.

Priinime lugu

Rubriigin kõnõldas perekunnanimmil periolõmisõst ja tähendüsest.

Pruus

Seol nimel om tämbädsõn Eestin 144 kandjat ja taa om tegünü vähämbäst nellän eri paigan. Tartumaal Palamusõ Luua mõisan sai seo nime Puusepä Mihkli pere. Mihkli olõ inneskine mõisa puusepp ja tuuperäst võinu arvada, et nimi lätš kokko hoobis sõnaga pruss, lain vinne sõnast õpys, midä mõnõl puul Eestin om vällä üteld ka [pruuss]. A samal aol om Luual pant viil ilosit aianduslikkõ nimmi, nigu Barbis 'paburits e kukerpuu', Sasmil 'jasmin', Wigipu ja Sitron, nii et 'pirnipuu' tähendus olõ-i võimalda.

Vahtõõlina mõisan, illatsõmba Lasva mõisa jaon om seo nime saanu Suurõ-Suukülä Hint Hindo poig. Arvada, et Voki-Tammõ külän sama nime saanu perekund (Hindrik Jakapi poig) olõ näile lähküst sugulane. Vahtõõliinan tegünü nime allusõs om inämb-vähämb kimmale pruuss ehk kruuss ehk pirnipuu, saadu kah vinne sõnast õpysua. Kolmas vinne sõnagi

olõ-i võimalda, nimelt tund seto kiil rahvalaulun pruusa suurmit. Seokõrd om allusõs nõpõo 'hirss'. A ku märki, määne sõna om veerepääline ja määne iks harilik, sõs pruuss ku pirnipuu om Hummogu-Võromaal egäpääväne.

Nimi Pruus tekki viil ka Arbavere mõisan Kadriina ja Tudulinna mõisan Iisaku kihlkunnan. Arbavere nimme kirotõdi ka kujul Brus. Võimalik, et sääl om tegemist tähendüsega 'pruss'.

Setomaal nimmi pandmisõ aiga 1921 võtt ütäs perekund Järvesuu vallan nimes Pruusapu. Nimmi eestistämise aigu 1938 võtt ütäs Pommer Sooru vallan vahtõ nime Pruus. Määritsä lahingun vindläisiga kõvva tapõlnu ja ütän tõisiga sisse palanu mõtsaveli Pruusa Avo, kedä tunnõtas lahingu aigu kirotõdu ja ahju käkitü kirä perrä, olõ peri Võromaa Suukülä suguvõsast. Geni näütäs, et timä vanaesä olõ tallõ ostmisõ aigu rännänü Nursi kanti.

SAARÕ EVAR

Pistä kinni!

PUURI SIIRI

Ma elä suurõh kortõrmajah ja naabris om Mamastõ latsiaid. Ütel pääväl tulli uma tutvva puult. Latsiaia väretin saiso latsõkõnõ. Tä uutso kodominekit, jäimi juttu ajama. Mul om latsiga hää läbi-saaminõ.

Äkki tä küsse: täd, kas sul kommi ei olõ? Tsusksi käe karmanihe, no es õlõ. Latsõ nägo olf nii palvõt täüs ja olf nätä, et tä väega tahtso kommi. Ütli tälle, et uutku, ma lää tagasi ja tuu.

Kahmsi tarõn kausist üte kommi ja joosi ruttu tagasi. A sõbrakõnõ es olõ inämb ütsindä. Imä olf väiko sõsaraga tulnu tälle perrä. Jäi sis tõsõlõ poolõ väretit saisma ja küsse imä käest, kas vöi poja lõ kommi anda. Imä käräf mullõ, et muidogi mitte.

Jah, imä sõna olf säädüs. Ma es anna tälle kommi. Kai- mi kurvalt tõnõtõsõlõ otsa. Sõbrakõnõ votsõ imä käest uma jalgratta, virof tuu vasta maad ja olf väega pahanõ, astsõ edesi, es taha umma ratast kah. Ma lätsi kah kurvalt kodo poolõ, a tarrõ minnä es taha. Lonksõ edesi ja sis tull mullõ miilde üts tõnõ kommilugu.

Tüüti kunagi Põlva kaubamajan, vei puolpäivilde rahha pank. Kaubamaja direktri Tiina olf väega torrõ naistö-

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

rahvas, a täl olf suur murõ uma latsõ peräst. Lats olf väega herk piasaigu kõgõ söõgi pääle ja tuu andsõ jakkõ seen tunda – ütelf, et last piasaigu kantas üsäh. Ütli tälle, et ma tunnõ ütte naistö-rahvast, kes om pallosit avitanu ja pallõ arsti kah saatva timä mano diagnoosi täpsustama. Tiina tennäs ja ütelf, et täl omma vanõmba Tartõ arsti ja nä läävä latsõga säääl arstõ mano.

Tä olf latsõga är üts kolm nädälit. Tagasi tullõ olf väega läbi ja kõnõl mullõ, et lats sai süvvä õnnõ merekapstast. Ku läts latsõ mano merekapsta purgiga, sõs

pidi lats pallast purgi nägemisest ossõndama nakkama.

Mõnõ päävä peräst otsõ tä mu vahtsõst üles. Nä oli mehega otsustanu mu tutvva mano minnä. Helistigi sõs Kaika Lainele, lepsemi ao kokko ja kõnõldul pääväl ollimi kohal. Laine kutsõ meid tarrõ. Istsõmõ lavva man. Tiina andsõ Lainele kostis tuudo tollõaigsõ kommi-karbi, illos kassikõsõ pilt pääl. Laine votsõ karbi vasta, tekk vallalõ ja pandsõ aknõ mano lavvaotsa pääle, tõsõl puul istõ latsõkõnõ. Laine kõndsõ tarrõ pite edesi-tagasi tükk aigu, kai

iks karbi ja sis jäl latsõ pääle. Viimäte läts karbi mano, votsõ tuu kätte, pandsõ latsõ ette ja ütelf: pistä kinni!

Mi ollimi kõik hiitünü, esieränis latsõ imä. Tä hüpäs pistü ja kogõli, et ei vöi. Sis ütelf Laine: olõti haritu inemise, ütski lats ei olõ üles kasunu merekapstaga ja ku hummõn om mõni punn kihä pääl, sõs helistäge. Votsõ sõs miipurgi ja läts tõistõ tarrõ rohto tegemä.

Latsõkõnõ seie suurõ mõnu ja helkvide silmiga kompvekke ja vanõmba naksiva toibuma. Laine tulle tagasi, andsõ latsõlõ mii päält ravivii är juvva. Selet viil, kuis edesi tetä. Vanõmba tenksi ja söidi kodo, hing luutmist täüs.

Järgmädсел pääväl helisti ma Tiinalõ, et kuis üü läts ja kuis pojakõsõga om. Tiina olf esi rõõmsa olõmisõga ja poja- ga olõvat kõrrah.

Kõndsõ vähäh edesi. Mõtli uma latsõpõlvõ aigõ pääle. Olf kommivaenõ aig pääle sõta. Ainumadsõ maiusõ olli mesi ja siirobi, mis imä kiitse. Säält saimi kätte nii tarvili- gu süsivesigu, mis kasujalõ kihäle tähtsä olli. Muidogi piät makõ tarvitamisõl olõ- ma uma mõõt, ei olõ mõistlik terve päiv kommi süvvä. Ummõhtõ and makõ süümine suurt rõõmu. Kas sa ei taha umma last rõõmista?

Veriora süküstorm

1961. vai 1962. aastal olf Veriora kandin seo ao rängembõt sügüsetormõ, kon ma näi tuulõ murrõtuisi jämehit ku piinit puid rist-rästid hektaride viisi. Tuu olf vist tromb kuun piksega.

Mu esä olf tuul aol maaparandusõn tüül. Tullf kodo ja ütelf, et läämi toomi 3–4 rummi ärpalanuisi kuusõ ja pedäjä tüvvi. Mi imäga söidimi kah ütten.

Tuud ma ei mäletä, kas esä Eduardil olf auto võetu latsi-

kotost vai kotusõ päält, a tuu olf portõga massin.

Ku kellelgi Veriora vai Leevi kandi inemiisil om täpembäle meelen, võinu kirota. Peris huvitav olõs tuust luust teedä saia. Kuis tuu asi sündü ja lõppi. Niipallo om mul meelen, et mõtsa ülestüütämist teivä Veriora mõtsapunkti tüütäjä, kelle siän olf hulga ukrainlaisi kah. Abijõudu tuudi viil Ukrainast mano, nii kõnõl esä.

JOHANSONI MADIS

Vinne nimega kuuk

Sõbranna käve rätsepakooli kokkotulõkil Talnan Vinne restoraanin. Läbielämise ei püsü inemise seen, nii tä mullõ tagasiti pääl rongist kõlist ja nakaš noid jagama. Noh et kes ja kuis ja pallõ limbas... «A vot tuu süük Vinne restoraanin! Kõgõ inne tuudi puravikkõga supp. No es olõ supi näku. Es kostki paistu noid puravikkõ. Segi lüüdü kõik! A mekk kõlvas külh. Tõnõ süük olf Vinne piirak... A no mis piirak? Es olõ

toda rulli kääntü... Hää olf iks! Noh ja kae, sis tuudi üts kuuk, millel olf Vinne nimi!» Ma sai vahelõ kosta, et tuu olf sis Pavlova kuuk. «Kost sa tiiät? Kas olõt kah säääl söömän käünü?» Kostsõ, et olõ-i, a tiiä aoluku: tuu om üleilma kuulsa ja bale- riini perrä nime saanu. «Mille tä nii makõ piät olõ- ma? Ja mis aoluku saa ütelf koo- gil olla?» imest sõbranna.

RAUDKATSI ENE

Latsilõ

Vastus saada' üte nädälil joosul meiliaadressi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiga: Uma Leht Tartu 48 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ' kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihöi loositas välil võrokeelitsit latsiraamatit vai plaatõ.

Latsinukka tugõva' Võro Instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus om LUUD.

Avvohinna saa KAUKSI KOOLI 3. KLASS.

Kae' pilti ja arva', kas lausõ' om õigõ vai võlss. Mitu õigõt ja võlssi vastust sait?

Pildi tsehkenõ SAARÕ HILDA MARIN (5).

- Pildi pääl om sõiduriist – rong vai buss. Õ V
- Massinal om neli tsõõri. Õ V
- Üts tsõõr olõ-i värviline. Õ V
- Sõiduriistal om korstna. Õ V
- Korstnast tulõ savvu. Õ V
- Savv om väega must. Õ V
- Kats akõnd omma' kõlladsõ'. Õ V
- Kõik aknõ' omma' tsõõrigu'. Õ V
- Sõiduriista ede- ja tagaots omma' rohilidsõ'. Õ V
- Massin om valgõ. Õ V

Parm tsuskas

Nalapidiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõt ka nimega PARM.

Tossu Tilda pajatus

Elo nigu kino

Ütel ilosal suvõpääväl istso ma kohvikruusiga rõdu pääl. Pais- tu jupp ello, mis olf nigu kino.

Vastanmajast om näta Tsirgutädi, kes puistas aknõ- lavva pääle terri. Talle miil- düse väiku tsirgu. Kõgõ omma jaol ka näläde tuvikõsõ. Noid tsirkõ täd, et pand tähele, et mõnõ tuvi lõsütä-

se alomadsõ kõrra aknõlavva pääl. Tsirgutädi kaos kõrras ja tulõ tagasi viikruusiga. Tä tsiu- kas kruusitõve aknõst välil. Tuvikõsõ omma vahepääl är linnan, vii saa kaala naanõ, kes parajalõ aknõ alt lätt. Tuu kaes üles ja küsüs hallõ heluga: «Mis sul viga om?» A tädikene om arvu saanu, et midägi läts võlssi, ja kaos aknõ mant nigu tuul. Filmi lõpp.

Muda Mari pajatus

Kõõgitõtrigu riiki juhtma

Ma kuuli radiost, et sada aastat tagasi üles tõmmadu kihotuskirä tulõva jälki muudu. Ku Vinnemaal taheti kõõgi- tõtrigu riiki ja panku juhtma panda, sõs Eestimaal nakkas mahlakuust tuu aig, ku ärimehe inämb ärr, et tohe.

Rohopuuti võiva edespite piät õnnõ aptiikri esi. Tuust es saa ma õnnõ arvu, kuna nä sõs

ruuhi sekäse, ku piät ärimiist mängmä. Ma arva, et niisama võissi lehmänüsjä juhti kafa- lautu ja piimäautujuhi piimä- tüüstust. Leevätõgijä nakkasõ leeväkombinaadi etteotsa ja haigõmaja juht piät olõma vä- hämbält sanitar. A ku panda haigõ esi haigõmaja juhtma, sõs saassi viil rohkõmb kokko hoita. Niisama võissi vahtso riigijuhi tulla ullimajast, üt- s ullimaja meil siin kõik.

MUDA MARI

Võro Instituudi tiidüsõnõvõkoko kuulutas välil konkursi Võro Instituudi direktri ammõdikotussõ täütmisses.

Leping tetäs 1. vahtsoastakuust 2020 kooni 31. joulukuuni 2024.

Kandidiirmises tulõ esitä:

- kirälik avaldus;
- elõlugu;
- ammõtlinõ papõr koolitõsõ kotsilõ;
- ammõdikotussõ pääle pasmist näütävä muu paprõ;
- tähtsämbide tiidüstõie vai uurmiprojekte nimekirä;
- muu kandidaadi meelest tähtsä matõrjali.

Kandidaadiõ oodõtas Vana-Võromaa hääd tundmist. Kasus tulõ võro keele mõistminõ.

Paprõ tulõ esitä kõgõ ildampa 27.10.2019 kas Võro Insti- tuudi kontorihe Võro liinan Tartõ uulits 48, tsitnummõr 65609, vai e-postiga aadrõssi wi@wi.ee pääle. Lisateedüst saa telefoniga numbrõ 782 8750 päält.